

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

G. L. Wad.

Om

H. C. Andersens

Slægt.

1905.

Om

Hans Christian Andersens
Slægt.

af

Gustav Ludvig Mad.

Odense.

Hempelste Boghandels Forlag.

Dovens Stiftsbogtrykkeri (Dreyer).

1905.

1905. K. 2987

Om
Hans Christian Andersens
Slægt.

Af
Gustav Ludvig Mad.

Odense.
Hempelste Boghandels Forlag.
Dens Skriftsbogtrykkeri (Treyer).
1905.

Hæppe vil Nogen nægte, at det har sin store Interesse at faa Rede paa berømte Mænds Herkomst, saa vist som Arvelighedens Indflydelse paa Anlæg og Evner ikke bestrides. Det har derfor interesseret mig at søge opsporet H. C. Andersens Forfædre efter de Kilder, som Provinsarchivet i Odense har til Raadighed. Resultatet har jeg udarbejdet i denne lille Afhandling, der tidligere har været trykt i Personahistorisk Tidsskrift; men da dette Tidsskrift kun læses af en begrændset — altfor begrændset — Kreds, har jeg tænkt, at den, lidt omarbejdet og forøget med nye Oplysninger, vilde kunne interessere et større Publicum nu i Hundredaaret for Digterens Fødsel. Man vil maaske finde Resultatet magert, men kun den, der selv har prøvet at foretage endeløse og trivielle Detailundersøgelser om ubekjendte Personer i et Archiv, vil kunne gjøre sig nogen Forestilling om det Arbejde og den Tid, saadanne Undersøgelser fordrer, om de Skuffelser, de kunne berede Historikerens Combinationsevne.

 „Mit Livs Eventyr“¹ fortæller H. C. Andersen om sine Bedsteforældre, at de havde været velhavende Bønderfolk, paa hvem Ulykkerne i den Grad vare strømmede ind, at Manden, Anders Hansen, tilfaldt mistede sin Forstand, hvorfor Skonen, „en født Nommesen“, flyttede med ham til Odense; her købte de for den sidste lille Rest af deres Formue et lidet Hus, hvori de fremtidig boede. Det er muligt, at denne Fortælling er sandfærdig — i hvert Fald vil Ingen beskylde Andersen for at have digtet den; at controlere den i Detaillerne har ikke været muligt. Men mærkeligt er det, at Anders Hansens første Gang han optræder, nemlig ved sin Trolovelse, kaldes Skomagervend; i Odense St. Knuds Kirkebog læses nemlig under 26. Oct. 1781: blev udi Hans Wittroff Klejnsmeds Hus bag Skolen [?: i Pøgestræde] trolovet Ungkarl, Skomagervend Anders Hansen med Pige Cathrine Naamensdatter. Copulerede 19 Decbr 1781. — Ikke et Ord om hans Herkomst eller Hjemsted; Spørgsmaalet om den første vil næppe kunne besvares; der var den Gang, som nu, saa mange Anders Hansen'er i Fyen, at det ikke er tilstrækkelig Vejledning, at denne Anders Hansen skal være født ca. 1751, idet han ved sin Død 1827 angives at være 76 Aar gammel; Kirkebogernes Aldersangivelse er desuden ofte saa upaalidelig, at den siger grumme lidt². Men om hans Hjemsted faas Oplysning i Kirkebogen for Gjelsted og Nørup Sogne; den 22. Decbr. 1782 lode nemlig Skomager Anders Hansen i

¹ Udgaven 1859 S. 3, 7. — ² I Optegnelse over Fødseltallet i Odense 1801 angives hans Alder til 45 Aar herefter skulde altsaa hans Fødselsaar sættes 5 Aar senere.

Nalsbo (Nørup Sogn) og Hustru Cathrine Nomensdatter døbe deres Søn Hans Andersen; dette Barn blev siden Fader til Digteren, og det stemmer ganske med, at denne har optegnet om sin Fader, at han var født 14. Decb. 1782¹, uden dog at nævne, hvor han var født, hvilket han maaske ikke heller har vidst.

Efter Kirkebogens korte og klare Betegnelse „Skomager“ var Anders Hansen altsaa Landsbyhaandværker og ikke, som det nærmest synes at have foresvævet H. C. Andersen, Gaardmand eller egentlig Bonde; men derfor kan han jo gjerne have været ret velstaaende og mistet sin Velstand ved alle Haande Uheld. Mange Aar efter sit Giftermaal har han ikke boet i Nalsbo, thi 1788, da han flyttede til Odense, kaldes han Skomagersvend i Gjelsted Taarup. I dette Aar købte han af Klejnsmedsvend Frederik Wittrock, formodentlig en Søn af den ovenfor nævnte Hans Wittrock, et Hus „bag Skolen“, hvilket vil sige Pøgestrædes østlige Del. Paa dette Strædes søndre Side ejede Wittrock den saakaldte Skives Gaard, en lang lav Bindingsværksbygning, bag ved hvilken strakte sig en smuk Have ud til Klingenberg, og nogle smaa Lejevaaninger, ligeledes af Bindingsværk; en af disse, kun 4 Fag stor, var det Anders Hansen købte og flyttede ind i; det er det nuværende Pøgestræde Nr. 14², der forøvrigt forlængst er ombygget. Den Gang var det Nr. 591.

Her levede han i mange Aar med sin adskillige Aar ældre Hustru, der formodentlig mest har maattet sørge for Udkommet, medens han gav sig af med at snitte i Træ (se „Mit Livs Eventyr“ S. 7 ff.). Dog har han i det mindste i de første Aar, inden han blev helt findsøvig, ogsaa arbejdet som Skomagersvend; thi 1793 klager Skomager Christian Holst over, at han uden Opfigelse uden videre en Aften forlod hans Værksted, hvor han i nogen Tid havde arbejdet, med den Ytring, at han ikke kom mere; ved Politiretten blev han dømt til strax igjen

¹ Collin, H. C. Andersen og det Collinske Hus S. IV. — ² Skjøde 14. Juni 1788, tinglæst 29. Sept. f. A. (Odense Tingprotokol 1784—92 Fol. 452. Hovedregister til Odense Panteprotokoller II, Fol. 593). Rurberings-Tingsvidne over Klejnsmedsvend Fr. Wittrocks Huse (Odense ord. Tingsvidnesager Nr. 1°/1788). Odense Grundtagt 1817 II, 590.

at forføje sig i sin Mesters Tjeneste under en daglig Mulet af 1 Mk. og til at betale Mesteren 8 Mk. i Sagsomkostninger¹. Denne Adfærd kunde jo nok tyde paa, at han ikke har været sig selv mægtig. Trods Husets Lidenhed var det indrettet til tvende Beboelser, saa noget fortjentes ogsaa ved at have en Logerende. Mærkeligt er det, at i Ligningen over Extrastatten 1792 opføres som Husets Beboere kun Anders Hansens Kone (med 8 Sk. maanedlig) og en Handskemagerenke; maaſke har Manden da søgt at tjene lidt ved Arbejde andenſteds.

Det er denne stakkels sindsvage Skomager, som General Holten omtaler i sine Grindringer (S. 19 f.) under Navnet Traes, og ikke hans Søn, H. C. Andersens Fader; thi denne sidste, som Holten aldrig havde set, efterdi han døde et Aar før Holten kom til Verden, var ikke sindsforvirret, om end i høj Grad exalteret. Ved en let forstaaelig Hufommelsesfejl har Holten blandet disse to Personer sammen. Afdøde Pastor A. Groner har fortalt mig, at han kunde huske Drengene paa Gaden løbe spottende efter en gammel Mand, idet de raabte: „Det er Traes fra Skillerup“ eller lignende. At den gamle Anders Hansen skulde have været fra Skillerup, er der ellers Intet, der tyder paa.

Anders Hansens eneste Barn var den ovenfor nævnte Hans Andersen, hvis Skjæbne er bekjendt fra H. C. Andersens Livs Eventyr. Allerede 1794 den 24. Juli blev han sat i Lære hos den Skomager Christian Holst, der var Faderens Mester, for at lære „det lovlige Skomager og Lovgarver Prophetion udi 4re Aar“, og St. Hans Dag 1798 blev han da ogsaa efter Contracten udfreven som Svend². 3 Aaret 1804, altsaa i en Alder af 22 Aar, er han traadt i Forhold til sin senere Hustru, den omtrent 15 Aar ældre Anne Marie Andersdatter, om hvem H. C. Andersen fortæller, at hun var født i Bogenſe³; i Byens Daabshog findes imidlertid ikke indført nogen Anne Marie, der kan antages at være hende, og det har ikke været muligt at opdage, hvorfra hun var. Efter sin Søns Beretning

¹ Ddenſe Politirets Domsacter 1793 Nr. 20. — ² Ddenſe Skomagerlavſ Protokol. —

³ Mit Livs Eventyr S. 20.

var hun født af fattige Forældre og døde meget ondt, inden hun kom ud at tjene¹. Naar H. C. Andersen endvidere skildrer hende² som „uvidende om Verden og Livet, men fuld af Hjerte“, da passer i hvert Fald ikke det første, men maasse nok det sidste Thi uvidende om Verden og Livet var ikke den i Hans Jensen's Stræde hos Rasmus Jversen boende Anne Marie Andersdatter, der den 22. Sept. 1799, en Søndag Morgen Kl. 6, fødte en uægte Datter, der i Daaben den 27. s. M. fik Navnet Karen Marie³. Faderen var en Pottemagerhvend Daniel Jørgensen Rosenvind eller Rosenvinge, der synes at have været farlig for det smukke Børn; thi han efterlyses baade 1798 og 1801 som Barnefader til tvende af andre Kvinder fødte Børn⁴. Ved Stiftamtets Resolution af 6. Dec. 1801 blev det ham paa-
lagt at yde Børnets Moder aarlig 6 Rd. til Opdragelseshjælp, medens han selv for sin Fattigdom mente at kunne slippe med — 3 Rd. Og at han var bundfattig, oplyses ved en Udtalelse af hans Mester, der gjengives med dennes ejendommelige Orthographi og Udtryksmaade:

at det er vist at ieg haver for stragt min Euen med 23 Rdr. og deraf har han arbejdet 3 Rdr. 2 ŷ aldt Saa skyder han mig 19 Rd. 4 ŷ og hans arbejds løn kan være en 3 Eller halv fjerde ŷ om ugen

Odense d 29 Novemb: 1801 Bertel Busch Paattemar⁵.

Nogle Aar senere blev Anne Marie Andersdatter den 5. Januar 1805 trolovet med Skomagerhvend Hans Andersen af Bor Frue Sogn; som Forlovere underskrev Skomager Paul Breineberg, formodentlig hans Mester, og Kromand Rasmus Nielsen. Den 2. Februar holdt de Trolovede Bryllup i St. Knuds Kirke⁶, og Tømaanedersdagen derefter, Tirsdagen den 2. April 1805 Kl 1 om Morgenen, saa Hans Christian Andersen Lyset i det fattige Hjem i Hans Jensen's Stræde Nr. 43, nu Nr. 45. Drengen blev samme Dag hjemmedøbt, og ved Daabens Publication i St. Hans Kirke 2. Paaschedag 15. April blev han

¹ Mit Livs Eventyr S. 2. — ² Anf. St. S. 1. — ³ Odense St. Hans Kirkebog. —

⁴ Odense ord. Tingsvidnesager 1798 Nr. 1 og 1801 Nr. 9. — ⁵ Odense Amts Archiv Nr. 32, 318 og 440. — ⁶ Odense St. Knuds Kirkebog.

baaren af Madam Breineberg; Somfru Bommer gif hos; Mand-
fadderne vare Hattemager Dorch, Stomagemester P. Walters-
dorff, Suedkersvend Anders Jørgensen samt Portneren i Hospi-
talet, Nicolai Gomard¹.

Sin Halvsøster Karen Marie Rosenvinge omtaler H. C. Andersen intet Steds i sin Autobiographi, uagtet hun, i det mindste i hans Barndom, har været hos sin Moder og hun som halvsjette Aar ældre maatte spille en Rolle i hans Liv under de smaa Forhold. Pottemagersvend Rosenvinge havde imidlertid ogsaa giftet sig; men da han som Grenader ved Kronprindsens Regiment blev commanderet til Kiel, maatte hans Kone tage Plads som Tjenestepige, medens Anne Marie Andersdatter kla-
gede til Stiftamtmand og Borgmester over, at han unddrog hende de 6 Rd. i Opdragelseshjælp; hendes Skrivelse desan-
gaaende til Borgmesteren meddeles her, da den er ført i Bønnen af hende selv²:

Under Dannigste
Pro. Memoria.

Da. Danniell Jørgensen Rosenwenge effe haver Enfondet sig. Med
de af ham telstaade 6 rd Aarlig. opdragelses. jelp. tel Vores samen Utlede
Uegde. Varen. Wille 6 rd For et Aar Var Forsaldene. tel udBetaling
Mixeli. 1806. saa Beder jeg. adt Deres. Velvished i Følge den her Ved
Lagde Raadigste Reselution Wilde Forskaffe Mig de. Forsaltne 6 rd. enten
Ved ud Pantning paa hans Boepel. eller Anden Lovlig Maade, Genstig
Wilde see Mig Fyldesgiort For opdragelses hielpen og Omkostninger, da han

¹ Odense St. Hans Kirkebog. Det er altsaa ikke correct, naar Andersen, Mit Livs Eventyr S. 2, siger, at han blev døbt i Kirken. Præsten, der hjemmedøbte ham, var Capellanen Ramsing. Det er heller ikke ganske rigtigt, naar Andersen smst. omtaler Gomard som Emigrant, hvis man da derved vil forstaa en Person, som den franske Revolution havde foranlediget til at emigrere; efter Erslew's Forfatterleg. Suppl. III, 576 skal han være født i Bitry 1. Juni 1741; han tjente 10 Aar som Musiketer ved jydsk gevorbne Regiment, hvorfra han 1774 tog sin Afsked (Odense Notarialboc. 1790 Nr. 12); 1777 kom han til Odense, hvor han nogle Aar tjente som Overskriver ved Tugthuset, tog imidlertid Borgerskab som Haarstaver og fik 16. Febr. 1784 Privilegium paa med egne Hænder at drive Overskriveri i Odense (Odense Raadstue-Archiv. Senere blev han Portner ved Graabrødre Hospital, hvor han 1797 klagede over Forstanderen. hvilket havde tilfølge, at der blev opdaget „adskillige Gravamina, Portner Gomard til Last“, saa Directionen lod ham give en alvorlig Advarsel og Trettesattelse og mulctere med 8 Mk. (Hospitalets Archiv). Han døde 23. Martz 1821. — ² Odense Amts Archiv Nr. 441.

For nu Værende tid staar som Lansoldat Ved Kronprensens Rege mennt i i Holsten Men hans Kone og Bopæl er i stræpestrædet, uden Odense S' Iøgens Portd:

Er Bødigst. af.

Anne Maria Andersdatter

Tri sfomager Mesder Hans Andersens hustru

Odense d. 9. Februari. Ao 1.807

Til

S: T. Hr Kanseliraad og Borgemesder Lendeved [o: Lindved].

Pigebarneret blev confirmeret 2. Oct. 1814 og fik det Studsmaal: har god Religionskundskab og vist sig sædelig¹. Hun kom senere i Tjeneste i Kjøbenhavn; betegnende for Moderen er det, at hun ikke vidste, hos hvem, som hun skriver i et Brev 1822 til H. C. Andersen, hvem Søsterens Vel laa paa Hjerte². I nogle Dagbogsoptegnelser fra Slagelsestiden³ ytrer Andersen Frygt for, at en ny Pige, som Rector Meisling, i hvis Hus han den Gang var, havde fæstet i Hovedstaden, skulde være hans Søster, da hun, ligesom denne, hed Marie. Heldigvis slog hans Anelse ikke til, og at han var beroliget derved, kan man ikke fortænke ham i.

Ved H. C. Andersens Barndomsliv i Hjemmet i Munkemøllestræde Nr. 3, hvorhen hans Forældre flyttede, da han var et halvt Aar gammel⁴, skal her ikke dvæles; han selv har skildret det med saa levende Farver, at denne første Del af hans Livs Eventyr med Interesse og Deltagelse vil kunne læses atter og atter; det gaar med hans som med saa mange andre fremragende Mænds Autobiographier, f. Ex. Madvig's, at Fortællingen om deres Barndom i Grunden er det bedste i dem; endnu spiller det kjære „Teg“ og dets Anerkjendelse eller i Andersens Sprog „Erkjendelse“ ikke den Rolle som paa Livets senere Stadier.

Det lille Hus i Strædet, som Andersen selv oplevede at se forhøjet med en Etage, er for saa Aar siden yderligere bleven prydet med en af Nutidens store, hæslige, saakaldte flotte Bou-tiksrunder — godt, at han ikke ogsaa fik det at se.

¹ Odense St. Knuds Kirkebog. — ² Breve til H. C. Andersen S. 15. — ³ Collin S. 84. Naar Collin her bemærker, at denne Søster var Datter af Andersens Moders 2den Mand, Jørgensen, er dette altsaa ikke rigtigt. — ⁴ Sjyens Avis 1867 Nr. 287.

Her døde Frisfomager Hans Andersen den 26. April 1816, kun 33 Aar gammel, og blev den 30. s. M. begravet paa St. Knuds Kirkegaard¹. Da Skifteretten den 18. Maj indfandt sig², befandt det, „at der aldeles Intet kunde blive at arve og at Indboet næppe var tilstrækkelig til Creditorernes Tilfredsstillelse, hvorfor det ikke toges i Betænkning efter Enkens Forlangende at overdrage hende Boets ubetydelige Gjendele imod, at hun er Skifteretten ansvarlig for den Gjæld, som heftede paa Boet, og betaler dets Skifteomkostninger.“

Noget over to Aar senere, den 8. Juli 1818, indgik Enken Hgteskab med en anden Frisfomagermester ved Navn Niels Jørgensen Gundersen, der var født 1787, altsaa 31 Aar gammel, medens hun selv vistnok nu var halvtreds³. Han var Søn af en Mand ved Navn Jørgen Nielsen Gundersen og Hustru Ane Larsdatter; snart kaldes han Niels Jørgensen, snart Niels Jørgensen Gundersen, idet man har vallet imellem den gamle Skik at danne hans Efternavn af Faderens Fornavn og Lyften til at gjøre dennes Efternavn til Familienavn. H. C. Andersen skildrer denne sin Stiffader ganske sympatetisk, maaske mest fordi han lod Drengen gjøre, hvad han havde lyst til⁴.

Naar Andersen endvidere omtaler, at Stiffaderens Familie, der ogsaa hørte til Haandværkerstanden, fandt, at det var et altfor ringe Parti, han gjorde ved at ægte Andersens Moder, har han vistnok ikke opfattet Forholdet rigtigt; thi Niels Jørgensen Gundersens Fader var Arbejdsmand og Broelægger, saa hans Familie kunde ikke have Anledning til at se ned paa Andersens; men maaske har den ikke syntes om Andersens Moder, hvilket endda ikke var saa mærkeligt, og dette har da været den sande Grund til, at den ikke skjøttede om at omgaaes hende og hendes Søn. At den gamle Broelægger i hvert Fald ikke var nogen sart tænkende Mand, turde fremgaa af hans Opførsel mod Graveren ved St. Knuds Kirke, Schönberg. Da denne Mand en Dag i 1805 kom gaaende ned ad Graabrødrestræde, blev han

¹ Dødsst. St. Knuds Kirkebog. — ² Dødsst. Stifteprotokol Nr. 47 S. 913. — ³ Dødsst. St. Knuds Kirkebog. Han var døbt 31. Marts. — ⁴ Mit Livs Eventyr S. 21.

pludselig antastet af Sorgen Gundersen, som svingede en Knippel over hans Hoved, idet han af fuld Hals raabte: „Hør Du Schönberg, Graver, hvor tør Du understaa Dig at lade lægge Bro paa St. Knuds Kirkegaard uden Kirkeværger Seidelins Ordre? Vi skal faentame (saaledes citerer Schönberg) lære Din lumpne Hund, Din Kjaltring, Din flette Mand noget andet. Skal Du være Graver, ja Du skal være Graver i Helvede, Du skal faentame snart faa Sko med lave Hæle, tro Du mig! Vi skal faentame lære Dig, hvor David kjøbte Olet.“ Under fortfat Skjalden trak Brolæggeren sig tilbage til et Værts- hus, medens Graveren forgjæves søgte at formaa et Par Tjenestepiger, der under Latter havde overværet Scenen, til at love at vidne i Sagen, der forøvrigt blev forliget ved, at Brolæggeren gjorde Afbigt¹.

Den lille Familie flyttede nu over paa den anden Side af Gaden til et Hus lige ved Munkemølle med en lille Have, der stødte op til St. Knuds Klosters Have, som ejedes af Herredsfoged Falbe².

Næste Aar falder H. C. Andersens Confirmation, Søndag efter Paaske 1819. Som han selv fortæller³, lod han sig confirmere af Stiftsprovsten, Dr. Stephan Tetens, uagtet ellers Almuefolks Børn holdt sig til den residerende Capellan; dels ængstedes han for at være sammen med de fattige Børn, der ofte havde gjort Nar ad den besynderlige Dreng, dels dreves han af en usigelig Lyft til at staa paa Kirkegulvet mellem Latin- skolens Disciple, der vare Gjenstand for hans Beundring. Han maatte da finde sig i at sættes nederst blandt Stiftsprovstens 12 Confirmand-Dreng, af hvilke han rigtignok ogsaa var den yngste. „Har meget gode Evner og Religions Kundskaber; kan end ej hans Flid roses, hans Forhold kan dog ej dadles“ var det Skudsmaal, Tetens gav ham⁴. Anderssen siger, at han ikke husker en eneste af disse Dreng eller unge Mennesker, og Be-

¹ Dønsje ord. Tingsvidnesager 1805 Nr. 11. — ² Mit Livs Eventyr S. 22. --

³ Anf. St. S. 25 f. — ⁴ Dønsje St. Knuds Kirkebog. Meddelt med en ubetydelig Ændring hos Collin S. III.

rømmelse vandt da heller ingen af dem senere; den øverste, Hans Eiler Steenfeldt, blev senere theologisk Kandidat med non og døde 1865 som Pastor emeritus; en anden, Fr. Chr. Haugsted, døde 1866 som en ret anset Læge paa Kjøbenhavns Vesterbro; en tredje, Otto Arenfeldt Needy, der af Stiftsprovsten fik den Dom, at han kun havde svage Evner, døde 1887 som Ejer af Tamdrup Bisgaard, drev det i en Forstand videre end sin fattige Medconfirmand, idet han blev Kammerherre og saaledes i det mindste i Rangen hævedes op over Danmarks berømteste Digter, der kun opnaaede Conferentsraads Titel, le cordon bleu des roturiers, som Bernstorff spottende kaldte den¹.

Derimod sender Andersen en venlig Tanke til en ung Pige blandt Confirmanderne, en Frøken Tønder Lund², som saa mildt til ham og skjænkede ham en Rose — og hun findes slet ikke blandt de confirmerede i St. Knuds Kirke, saa her har Hukommelsen svigtet ham.

Samme Efteraar var det, at Andersen drog til Kjøbenhavn, og fra nu af kommer han kun til sin Fødeby paa Besøg. Hans Moder og hans Stiffader flyttede i Begyndelsen af 1821 hen til den gamle junds-vage Anders Hansen og hans endnu ældre Hustru i Bogestræde Nr. 591, hvor de for 6 Rd. Sedler om Aaret lejede den ene af Husets smaabitte Lejligheder. Her døde Niels Jørgensen Gundersen, kun 34 Aar gammel, den 4. Juni 1822³, efterladende Enken i den yderste Armod. Hele Boet tageredes til — 4 Rd. 5 Mk. 12 Sk. Mandens Gangklæder og Værktøj vare folgte for at bestride Begravelsesomkostningerne. Resten bestod af „et opslaget Sengested“ med nogle fattige Sengklæder, et lille Bord, to gamle Stole, et gammelt Kjøffenskab, en gammel Fyrretræs Dragkiste, noget beskadiget Porcellain og Glas samt et Par gamle sribede Buxer og en gammel Trøje. At Enken fik Lov til at beholde dette, mod at holde Skifteretten kravesløs for al Gjæld, er naturligt⁴.

¹ Hist. Tidsskr. 5. R. II. 375. — ² Mit Livs Eventyr S. 26. — ³ Odense St. Knuds Kirkebog. — ⁴ Odense Skifteprotokol Nr. 52 Fol. 10 og Nr. 56 Registre-ringsprot.) Fol. 124.

Knap et Fjerdingaar efter døde H. C. Andersens Farmoder, den foran nævnte Cathrine Naamensdatter eller Nomensdatter, som Kirkebogen kalder Anne Cathrine Numsen og Skifteretten Anne Cathrine Nommensdatter. Hvilke af disse Varianter man maa foretrække, skal jeg siden omtale. Hun døde den 29. August 1822 og begravedes fire Dage senere; hendes Alder angives lidt for højt til 77 Aar¹. I hende mistede H. C. Andersen noget nær den eneste normale Slægtning, han havde; et smukt og hjærligt Minde satte han hende i sit Livs Eventyr², og det med god Grund; det bedste i ham var en Arv fra hende, der kunde mere end opveje, hvad han tog i Arv fra sine degenererede Forældre, hvis Barn havde al Udsigt til at blive Idiot eller Forbryder, men blev et Geni — Stiftsprovst Paludan Müller udførte Jordpaafastelsen for 4 Rd.; Begravelsens Omkostninger vare i Alt 34 Rd. 3 Mk. Sedler og Tegne, hvoraf 3 Rd. 3 Mk. medgif til Fortæring og til Drengene, som sang³.

Under Skiftebehandlingen gjorde H. C. Andersen og hans Moder og deres Belyndere sig al mulig Umage for at faa den aandsvage Bedstefader Anders Hansen anbragt i Byens Graabrødre Hospital. Efter sin Moders Opfordring⁴ skrev Andersen i den Anledning i Sommeren 1823 følgende Brev til Borgmester Bendz:

Da jeg i Pindseferien var hjemme i Odense, havde jeg den Ære, at tale med deres Høvelbaarnhed, og de var da saa god at love mig, at de vilde sørge for at faa den gamle sindssvage Anders Hansen i Hospitalet, men tvinge ham kunde, og vilde de ei; de sagde mig da, at jeg kunne see at faae den Gamle overtalt af Nabverne, og jeg troer nu ogsaa (efter Forlydende) at han er villig. — Maaſkee at de da nu vil tage dem lidt af Sagen; — Huset sagde de maatte sælges, det halve af det Indkomne vilde tilfalde mig som eneste Arving; jeg overlader alt til deres Retſind og Kløgskab, og forbliver deres erholdige
Andersen.

Min Adresse er Til H. C. Andersen Studiosus Artium logerende hos Fru Henneberg i Slagelse.

Udskrift: Høvelbaarne Hr: Etatsraad Bentz i Odense.

¹ Odense St. Knuds Kirkebog. — ² S. 7 f. — ³ Disse og følgende Notiſſer om Skiftet ere hentebe fra Odense Skifteprotokol Nr. 56 (Registreringsprotokol) Fol. 140, 229, Nr. 52 Fol. 105, Nr. 64 Fol. 29 f. og Nr. 65 Fol. 42 f. samt de tilhørende Documenter. — ⁴ Breve til H. C. Andersen S. 16 f.

Det lykkedes omsider; i Directionens Møde 1. August 1823¹ blev „den 65 Aars gamle findsvage Entemand Anders Hansen Traes², boende bag Skolen ved St. Knuds Kirke, antaget som Bospisningslem i Hospitalet fra næste Mandag af.“ Hvorledes Politiet maatte hente den gamle Staffel ind i Hospitalet, og hvorledes han søgte at echappere derfra, fortæller H. C. Andersens Moder i et Brev til Sønnen³. Han levede endnu i nogle Aar, indtil Døden den 5. Febr. 1827 udfriede ham⁴. Forinden han blev optaget i Hospitalet, blev hans Bo taget under Behandling af Skifteretten i Forbindelse med hans afdøde Hustru. Herom indeholder H. C. Andersens Moders Breve et og andet⁵, som bekræftes af Skifteacterne. Saavel Historien om den pantsatte Kaffeovn med Messingtromle eller rettere Kobbertud — der vurderedes til 10 Rd. og var Boets kosteligste Stykke — som den om de mange gamle casjerede Penge, Bedstefaderen havde liggende, forholde sig rigtigt, ligesom ogsaa Andersen fortæller dem i sit Livs Eventyr⁶. Pengene havde den gamle gjemt i forskjellige Kister, der indeholdt 50 Rd. Dansk Courant i 8 Sk., 12 Sk. og 24 Sk. Sedler og 222 Rd. i gamle Nigsdalersedler. Saavel officielt som ved privat Henvendelse gjorde Skifteretten sig al optænkelig Umage for at bevæge Nationalbanken til at indløse de gamle Sedler; men Directionen var ubønhørlig; Tiden for Sedlernes Omveksling var forlængst udløben og de herom førte Bøger afsluttede. Indboet var tarveligt nok; ved Auction indbragte det kun 36 Rd. 45 Sk. Sedler og Tegn, medens Huset blev solgt til Brændevinskarl Hans Frederik Rasch for 127 Rd. S. og L. Efter Fradrag af alle Omkostningerne blev til Rest 109 Rd. 64 Sk., der deltes i to lige Dele, een til Anders Hansen, hvis Part

¹ Ddenſe Graabrødre Hospitals Deliberationsprotokol 1796—1842 Fol. 113. —

² Det er den eneste Gang, jeg har funden ham med dette Tilnavn, som General Holten, jfr. ovfr., giver hans Søn. Mulig kunde dette Navn være et Stednavn, og der findes virkelig i Turup Sogn i Thyen nogle Trashuse; men Anders Hansen ses ikke at være født der. — ³ Breve til H. C. Andersen S. 18. — ⁴ Ddenſe Graabrødre Hospitals Kirkebog. Han angives her, som foran anført, at være 76 Aar gammel; Directionen gjør ham fire Aar tidligere kun til 65 Aar. — ⁵ Breve til H. C. Andersen S. 16 ff. — ⁶ S. 63 f.

gif i Hospitalets Kasse, og een til „Christian Andersen udi Slagelse Skole“, der yderligere maatte af med 1 Rd. Sold i Forlovspenge. Det blev dog altsaa noget mere, end de nogle og tyve Rd., Andersen selv nævner¹. Paa hans Begne optraadte i Boet Apotheker Jannik Andersen paa Odense Loveapothek, idet han havde udbedt sig, at enten Apothekeren eller Bogtrykker C. Zversen vilde paatage sig denne Ulejlighed, „hvilke Herrer han tror tage saa megen Del i hans Vel, at de ikke ville undslaa dem for den nævnte Forretning“.

Af Andersens nærmeste Slægtninge var nu — maasse med Undtagelse af hans Halvsøster — kun hans Moder tilbage; om hende er ikke meget godt at fortælle. De Breve fra hende, som habes trykte, gjøre i det Hele ikke noget elskværdigt Indtryk, selv om de ere skrevne af Andre², og af forskjellige Ytringer i Andersens Breve fremskinner hans Betyrning for hende. Naar General Holten i sine Erindringer (S. 20) skildrer hende som hengiven til Drif, stemmer dette ganske overens med det Eftermæle, hun altid har haft i Odense. Det lykkedes ret snart, 7. Marts 1825, at faa hende anbragt³ i de saakaldte „Doctors Boder“, en oprindelig selvstændig Stiftelse, oprettet af Dr. juris Hieronymus Thenners Enke, men senere forenet med Graabrødre Hospital, hvis Lemmer nyde langt større Understøttelse. Naar det derfor almindeligt siges, at hun kom ind i Hospitalet, er dette ikke rigtigt. Hendes kjærlige Søn, hvem hun laa tungt paa Hjerte⁴, gjorde sig Flid for at skaffe hende forserget der; men hans Ansøgning for hende — hvilket Actstykke des værre nu ikke findes, hvor det skulde findes, maasse havnet hos en Autographsamler — blev i Directionens Møde 9. Sept. 1830 henlagt indtil videre, og der blev den liggende⁵. Hun maatte

¹ Mit Livs Eventyr S. 64. Jvfr. Collin S. 1. — ² Breve til H. C. Andersen S. 13—24; Collin S. 486. Den Contoirist Høst, der her nævnes som hendes Breves Concipist, var en Præsteson fra Skejby, der i en Alder af kun nogle og tredive Aar var saa svækket paa Sjæl og Legeme, at han blev optaget i Graabrødre Hospital. Directionens Deliberationsprotokol 1796—1842 Fol. 232. Høens Bispearchiv, Hospitalets Breve 1831 Nr. 119. — ³ Graabrødre Hospitals Indskrivnings- og Udledingsbog 1798—1845 Fol. 217. — ⁴ Jvfr. Collin S. 485. — ⁵ Graabr. Hospitals Deliberationsprot. 1796—1842 Fol. 214. Stiftsøvrigh. Skr. 28. Aug. 1830 i Hospitalets Archiv.

nøjes med „Doctors Boder“, og her døde 7. Oct. 1833 „Marie Jørgensen, Lem af Doctors Boder, Enke efter Skomager Andersens . . . Digteren H. C. Andersens Moder“¹.

Endnu staar tilbage at omtale H. C. Andersens Farmoder, som han kalder „en født Nommesen“, maaske et lille Tilløb til at antyde, at der dog var een af lidt finere Herkomst blandt hans ellers saa ringe Slægtninge; jeg siger maaske, thi Andersen var sikkert langt fra at skamme sig ved sin lave Byrd, hvad en Mand som han vissefelig heller ikke behøvede². Navnet har imidlertid interesseret ham; thi i Fortællingen „De to Baronesser“ kalder han en af Personerne Nommesen. Hendes Mormoder, fortæller Andersen³, var en adelig Dame fra Cassel, der var løbet bort med en „Comediantspiller“. Dette er ret romantisk; men ved nærmere Underjøgelse viser det sig kun at være et skjønt Sagn — i alt Fald maa man længere tilbage, længere end man vist kan komme, for at naa til disse Personer.

Bed Midten af det 18. Aarhundrede fandtes blandt Odense Bys den Gang saa talrige Handskemagere en Mand ved Navn Nommen Nommensen; saaledes skriver han sig selv, medens Kirkebogen ændrer Navnet noget; i St. Hans Kirkebog er under 1745 følgende indført: „Onsdag den 1. Decb. Morgen Kl. 7 er Numen Numensens og Kones Cathrine Sørensdatters deres Datter født, den 5. Decb. døbt og kaldet Cathrine“. Dette Barn er Andersens Bedstemoder. Hun kaldes ellers hyppigt Anne Cathrine og har vel ogsaa haft Ret til begge Navne, uagtet kun det ene er tillagt hende i Kirkebogen. Hendes Navn bliver altsaa Anne Cathrine Nommensdatter, et Navn der, som tidligere anført, varieredes paa mange Maader og endelig ogsaa, hvis man vilde tage Faderens Efternavn som Familienavn, kunde blive til Nommensen, hvoraf saa igjen Nommesen fremstod⁴.

¹ Odense Graabrødre Hospitals Kirkebog. Hospitalets Indskrivnings- og Uddelingsbog 1798—1845 Fol. 276. — ² Dette Navn Nommesen har da ogsaa gjort sin Virkning, idet f. Ex. hans Biograph i Dansk biogr. Lex. ikke undlader at anføre det. — ³ Mit Livs Eventyr S. 7. — ⁴ Nommen Nommensen og Hustru synes at have haft flere Børn; men de er ikke fødte i Odense. Lignende Navne forekomme senere af og til i Byen, maaske baarne af Slægtninge af Andersens Bedstemoder. En

Om hendes Giftermaal 1781 har jeg ovenfor fortalt, hvad der var at fortælle; hun var da 36 Aar, adskillige Aar ældre end sin Mand, med hvem hun kun havde det ene Barn Hans Andersen, der ligeledes i sit Ægteskab med en langt ældre Hus-tru kun blev Fader til eet Barn, H. C. Andersen. Hendes For-ældres Omstændigheder have formodentlig været saa kummer- lige, at hendes Bryllup ikke kunde staa i deres Hus. I en Fortegnelse over de Fattige i Odense, som bør nyde Almisse i Mæret 1779, opføres Nommen Nommensen, Tambour, boende i Hans Jenseus Stræde¹; han har altsaa ombyttet Handflemageriet med den ringe, men sikre Stilling som Stadstambour; som saa- dan døde han 6. Februar 1787, 80 Aar gammel, og blev be- gravet i Fattigjorden paa St. Hans Kirkegaard². Hans Enke, Cathrine Tambour Nomesens Enke, nævnes i en Fattigliste 1792 som boende hos sin Svigersøn, Skomagerjvænd Anders Hansen; hun er 84 Aar, kan Intet bestille og er meget skrøbe- lig, har betlet, har ingen Understøttelse. Hun fik 3 Sk. daglig af Fattigvæsenet, hvilket 1798 forhøjedes til 4 Sk. Hun endte sine Dage som Lem i Doctors Boder den 1. April 1799, alt- saa i en Alder af omtr. 91 Aar, og saa ringe var Catrina Nomens, som hun kaldtes, at hun ved sin Død hverken er ind- ført i Kirkebog eller Skifteprotokol. Fattigere kan man vel vanskelig være³.

Denne gamle Staffel er altsaa den Oldemoder, som skulde være Frugten af en Forbindelse mellem Comediantspilleren og den adelige tydske Dame! Da H. C. Andersen blev født, var det kun sex Aar siden hun døde; Afstanden i Tid mellem ham og hans Oldemoder er da ikke længere, end at Traditionen burde være paalidelig. Men gaa vi til Bunds i Sagen, saa vi i Stedet for Comediantspilleren en Posttrider og for den adelige Dame fra Casfel en fattig Kvinde fra Alsens — nubem pro Junone.

Anne Marie Nommefen eller Nummens og en Maren Naamans nævnes i Politi- sager og andensteds ikke for deres Dyders Skyld. — ¹ Odense Raadstue-Archiv. — ² St. Hans Kirkebog. — ³ Odense Provstearchiv og Raadstuearchiv. Graabredre Hospitals Indskrivnings- og Uddelingsprotokol 1798—1845 Fol. 5, 9.

Ved et heldigt Fund er det nemlig lykkedes at finde Cathrine, Nommen Nommensens Hustru's Herkomst. Hun hed egentlig Karen Sørensdatter og var fra Åsøens. Gjennem denne Kjøbstads Skifteacter, sammenholdte med dens Kirkebøger — der før 1734 kun indeholde Døbte — kommer man ind i hendes Familieforhold. Hendes Fader var Posttrider Søren Jensen, død i Åsøens 2. Aug. 1754, efterladende sig Enken Karen Nielsdatter og adskillige Børn i stor Fattigdom; et lille Hus vurderet til 40 Rd., Jndbo til 3 Rd. 1 Mk. 8 Sk., en gammel Bogn og et Par Heste var Alt, og tilmed havde han saa megen Gjæld, at den oversteg Boets Værdi med over 44 Rd. Da Enken mange Aar derefter døde, 12. Jan. 1768, boede hun i det samme lille Hus i Byens store Kirkestræde, og Jndboet var kun et Bord til 1 Mk. og et Sengested til 8 Sk.; Klæder efterlod hun sig ikke, da hun i et Par Aar havde været sengeliggende; ved Skiftet efter hende ligger følgende med stor Forsynlighed af Arvingerne i Åsøens fem Tjeringaar før hendes Død er hvervede Arveafald af Nommen Nommensen og Hustru:

til star ieg at nar mein schweier Moder Karren Nels Datter ved døten af gar da haver verken ieg eler kone eler hørren nogen arvf rettighed der at forderre

Oden 16 october
A^o 1766

Nommen
Nommensen
Karen Sorrens Datter.

Sproget og Bogstaveringen vise umiskjendelig Paavirkning af det Tydske og pege for Nommen Nommensens Bedkommende hen paa Hertugdømmerne, og i samme Retning viser hans Navn.

Posttriderens Børn vare:

1. Birthe Sørensdatter, gift med Johann Friederich Kiel, Hvedebrødsbager i Hamborg.
2. Bodil Sørensdatter, gift med Peter Petersen Dybbøl, Skipper i Flensborg.
3. Karen Sørensdatter, født omtr. 1708, gift med Nommen Nommensen.
4. Jens Sørensen, døbt 23. Oct. 1712.
5. Kirsten Sørensdatter, døbt 6. April 1718.

6. Jens Sørensen, døbt 23. Juli 1721, død 13. Oct. 1752 som Poststrider; gift 20. Oct. 1745 med Anna Jbs. eller Jeppesdatter, ved hvem han var Fader til Søren Jensen, døbt 4. Decbr. 1750, var 1768 i Skomagerlære.
7. Hans Sørensen, døbt 14. Nov. 1723, død 16. Maj 1773, Grovsmed i Næfens. Han var en ret velhavende Mand, der ejede baade Hus og Mark, Heste, Køer og Gaar, og ved hvis Begravelse der blev ringet med alle Kirkens Klokker. Gift 7. Maj 1745 med Kirsten Jørgensdatter, død 1. Maj 1794. De havde følgende Børn:
  - I. Søren Hansen, døbt 23. Sept. 1746, Smed i Næfens, død 20. Sept. 1809; i sit Ægteskab med Birgitte Paarup, død 2. Dec. 1813, havde han 5 efterlevende Børn, af hvilke Hans Sørensen ligeledes var Smed i Næfens og Kornmaaler.
  - II. Jørgen Hansen, døbt 22. Dec. 1748, Grovsmed i Næfens, død 2. Febr. 1800; gift 1) med Ane Johanne Madsdatter, død 20. Juni 1787, 2) med Margrethe Christiansdatter, død 15. Marts 1817. Af 1. Ægteskab havde han 3 Børn.
  - III. Maren Hansdatter, døbt 13. Decbr. 1754.
  - IV. Mette Cathrine Hansdatter, døbt 10. Maj 1758.
8. Niels Sørensen, døbt 11. Decbr. 1726.

At forfølge denne Slægt videre op imod Nutiden, end her er gjort, anser jeg ikke for Umagen værdt; men skulde Nogen have Lyst til det, saa vilde det ikke være vanskeligt ved at fortsætte ad den anviste Vej at constatere, om der endnu lever Nogen, der kan sige sig at være i Slægt med H. C. Andersen.

Ober H. C. Andersens nærmeste Slægt meddeles efter det oplyste følgende Overfigt:

Søren Jensen
 Postriider i Alsens
 † 2. August 1754
 g. m. Karen Nielsdatter † 12. Jan. 1768

Karen (el. Cathrine) Sørensdaughter
 f. omtr. 1708 † 1. April 1799
 g. m. Kommen Kommen
 Stadstambour i Odense
 f. omtr. 1707 † 6. Febr. 1787

Anne Cathrine Kommendaughter
 f. 1. Dec. 1745 † 29. Aug. 1822
 g. 19. Dec. 1781 m. Anders Hansen † 5. Febr. 1827

Hans Andersen, Friskomager i Odense
 f. 14. Dec. 1782 † 26. April 1816
 g. 2. Febr. 1805 m. Anne Marie Andersdaughter † 7. Oct. 1833
 (hun gift 8. Juli 1818 med Niels Jørgensen Gundersen,
 døbt 31. Marts 1787 † 4 Juni 1822)

Hans Christian Andersen
 født 2. April 1805
 død 4. August 1875.

